

P. A. IYELCSAROVA

LEBEGYEV - POLJANSZKIJ ÁLLAMI PEDAGÓGIAI FŐISKOLA
VLAGYIMIR

A ROCK-KULTÚRA ZENEI ESZTÉTIKUMA (TÉZISEK)

1. Ma a zene egyik legfontosabb része a fiatalok lelki világának. A szociológusok¹, az esztéták² és zenetudósok³ egybehangzóan erősítik meg azt a tényt, hogy a fiatalok a művészet más ágaival összehasonlítva a zenét részesítik előnyben. Az ifjúsági zenekultúra jelenségeinek komplex vizsgálatában lényeges szerep jut az esztétika elméletének. A reflexív, kritikai, prognosztizáló funkcióknak segítséget kell nyújtaniuk a fiatalok rétegénél ahhoz, hogy a zenei termelés és fogyasztás problémáinak vizsgálati módszerét megtaláljuk. Az esztétika nem lehet közömbös az ifjúság rock zenei kultúrája révén megvalósuló szocializációs folyamatokkal szemben.

2. A titok megfejtésének egyik kulcsa, miszerint a fiatalok szórakozását teljesen kitölti a rock, nézetünk szerint a rock-kultúra speciális zenei "esztétikumának" leleplezésében van. Hasonlóan ahhoz, ahogyan a "szofisztika", "episztemológia", "poetika", "ethosz" kategóriák elemei a filozófiai elemzésnek, az esztétikum fogalma -- amelynek az ógörög nyelvből származó jelentése "érzékelve-észlelés" -- a hedonisztikus esztétikai érzékelés formájaként jelenik meg. A rock-kultúra létezésének zenei státusa sok tekintetben invariáns. Ebből következően fontos a rock művek sajátos zenei skálája, amelyek az "esztétikum" élményét adják a hallgatóknak.

3. A rock-kultúra zeneesztétikai elemzésére tett vállalkozásunk következtetéseit a rock-kultúra rendszerének hozzávetőlegesen három fő mozzanata -- az alkotás--előadás--befogadás -- alapján vonjuk le. Ahogyan megjelenik a rock-kompozíció, mint a művészet objektívációs modelljének blokkja. Először: feltárva a zenei nyelv elemeiben a hangsúlyeltolódáso-

kat, a dinamika és a ritmus eltúlzása oldaláról; másodsorban: megalapozva a rock műfaji rendszerének új szépségeit, amelyek elsődlegesen egy sor fiziológiai-akusztikai hatást gyakorolnak a hallgatóságra, eredendően a rock "esztétikai" és "szofisztikus" szépséghez való viszonyában; harmadsorban: a zenesztétikai eszköztár nem teszi lehetővé a rock művekben a jelentős intellektuális-művészeti haladás feltárását, a világ zeneesztétikai kultúrája eredményeivel való összehasonlításában. Az új zeneelődői esztétikai jegyek átmehetnek a rock-kultúrába: az elektronikus zene elvileg más, mint az akadémikus és népi zenélés tradíciójának akusztika-hangszínskálája; a színpadi hatás elérése céljából a jelmezek, a show-műsor egységes alkalmazása, olyan művészeti ágak elemei, mint a pantomim, a színház, a cirkusz, az esztrád stb. A rock-kultúrában a kommunikációs aktus létrehozta az előadók (akik egyben komponisták) és hallgatók érintkezésének új törvényszerűségeit. Ezek egyebek között:

- a rock alkotással való teljes művészeti-operatív identifikáció törvényét, amely nemcsak az emocionális empátia szükségességével kapcsolódik össze, hanem kifejezésre jut gesztusokban, táncban, színpadi történetekhez kapcsolódó jelszavas reakciókban;
- a zene kollektívát integráló hatása, amely a zenei kommunikáció eszközével létrehozza az egyesülés új formáját, amely sajátos magatartástípusokban, öltözködésben, frizurában, magatartási szokásokban nyilvánul meg.

4. A rock zene a zeneesztétika szempontjából a nonartifikált zene széles területe, amely a XX. század 50-es, 60-as éveinek határán alakult ki és különült el a zenesztétikai nyelv bonyolult formájaként.

A rock-kultúra zeneesztétikai módszerekkel való kutatása olyannyira elkerülhetetlen egyrésztől, amennyire elégtelen másrésztől. A rock-kultúra nemcsak egy új zenei irányzat, zenei forma, zenélési mód és a művészeti anyag szerveződése. Az ifjúság alkotásának tömeghulláma, mely tükrözi a szovjet ifjúság ideológiai-filozófiai álláspontját. A rock-kultúra komplex megközelítése megköveteli az egységes filozófiai, kulturológiai, művészeti-esztétikai, zenetudományi, fiziológiai, pszichológiai, pedagógiai kutatások elemzéseit -- tehát interdiszciplináris kutatási feladat.

(Fordította: Koncsos Ferenc)

J e g y z e t e k

1. Katajev, Sz. L.: Muzükal'nüje vkuszü mologyjozsi. Szociologicseszkiye isszledovanyija. 1986. 106.
Szemasko, A. I.: Szocial'no-eszteticicseszkiye problemü razvityija hudozslesztvennüh potrebnoszt'ej. Kijev 1986. 247.
Kon, I.: Nuzsnü ponyimányije i t'erpimoszt' - Szov. muzüka 1987. jún. 13-20.
2. Cselovek v mire hudozslesztvennoj kul'turü (red. U. J. Foht-Babuskina) Moszkva Nauka 1982. 120.
Alekszejev A. J., Andrunovics P. R., Gloviszkij G. L.: Mologyjozs' i muzüka szevodnyja. Lásd Szociál'nüje funkcii iszkuszsztva i jego vidov. Moszkva Nauka, 1980. 235.
3. Medvsevszkij, V. V.: Celosztnoszt' szociologicseszkoj muzükal'noj kul'turü kak uszlovija garmonyicseszkoj razvityija licznoszt'yi. Lásd Muzükal'noje iszszkusztvo u formirovanyije novogo cseloveka. Kijev, 1982. 39. és soron köv.

РЕЗЮМЕ: (Музыкальный "эстетизм" рок-культуры) Эстетика не может быть нейтральна к исследованию процессов социализации молодежи средствами музыкальной культуры рока. Автор тезисов анализирует тему рок - культуры с точки зрения творчества - исполнительства - восприятия. Обращает внимание на то, что путь комплексного подхода к исследованию рок - культуры -- задача междисциплинарного исследования.